

Skolreformer och skolformer

Varför högstadiereform?

Liksom många andra länder med utbyggt utbildningssystem har Kuba upplevt problem med högstadieskolorna och de ökade under 1990-talets svåra ekonomiska kris. Tillämpat på en enhetsskola för alla har systemet med ämneslärare på högstadiet stora brister.

När 12-åringarna går över från låg- och mellanstadiets klasslärare och egna klassrum, till en högstadieskola med ämneslärare och ämnesrum är många av dem inte mogna för detta, och ämneslärarna har så många elever från olika klasser att de inte hinner lära känna barnen och ge dem det stöd de behöver. Ännu mindre har de möjlighet att också lära känna föräldrarna för att dryfta barnens utbildning.

Att så unga elever, som befinner sig i ett avgörande skede i sin personliga utveckling, går runt mellan ett stort antal olika lärare utan att ämnena integreras i varandra ansågs vara ett ineffektivt och svåröverskådligt system. Den grad av specialkunskaper som ämneslärarna hade ansågs också i många fall onödig för undervisning på denna nivå, där den personliga pedagogiken och kontakten mellan lärare och elever har större betydelse.

Efter att ha diskuterats i några år inleddes ett experiment och systemet utprovades ett par år på några skolor i ytterstadsdelar i Havanna. Det infördes sedan successivt över hela landet och lärarhögskolorna inriktades på denna nya pedagogik.

Komvux mot betalning

90-talets djupa ekonomiska kris ledde till att antalet universitetsstudier mer än halverades. Många ungdomar blev besvikna på samhället under 90-talet. De drog sig undan och slutade skolan. En del ägnade sig åt svarthandel och annat fiffel. Det var ett problem som måste lösas.

År 2000 engagerades studentgrupper i en omfattande undersökning av levnadsförhållandena. Den visade att 186 000 unga människor varken arbetade eller studerade. De erbjöds olika vägar tillbaka till studier och arbete.

Nya kurser startade i bokföreläsning, datakunskap, turism och handel – en undervisningsplan anpassad till landets förändrade ekonomi. Andra erbjöds kurser för att kunna söka in på universitet. Många rekryterades till nya socialarbetarskolor där de fick lön för att börja studera och lockades bort från gatorna, in i klassrummen.

Över 100 000 unga människor som varken arbetar eller studerar erbjöds studier mot lön för att avsluta gymnasieutbildningen. På 2 år upgraderar de sina kunskaper och 2003 öppnades 37 000 nya högskoleplatser för dem. Under åren skapades också arbetstillfällen för 298 000 unga.

Skolor för socialt arbete

Fram till slutet av 90-talet fanns ingen särskild utbildning för socialarbetare. Folkrorelserna – främst kvarterskommittéerna och kvinnoförbundet - antogs kunna hantera de sociala problem som fanns. Vissa utbildningar knutna till hälso- och sjukvården fanns dock kvar för socialarbetarna med huvuduppgift att lösa materiella problem för familjer med otillräckliga inkomster. Under 90-talets ekonomiska kris ökade de sociala problemen och utbildningen i socialt arbete återinfördes 1998.

I början värvades huvudsakligen ungdomar i riskzonen, som varken arbetade eller studerade. Utbildningskulleöppnasinnet och inlevelseförmåga och främja integrationen i samhället.

Fyra skolor för socialarbetare satte igång i slutet av 90-talet, där studier varvas med praktik. Grundutbildningen är två år, men redan efter ett halvår började eleverna arbeta med sociala frågor i sitt grannskap bland annat för att få andra ungdomar att hålla sig borta från brottslighet. Efter de första två åren hade över 14.000 utbildats och fått fasta jobb. Parallellt får de fortsatt utbildning av universitetslärare, på en högstadieskola i närheten, ett par dagar i veckan.

På sex år kan det leda till högskoleexamen. Idag kan elever på gymnasieskolan välja att gå sitt tredje och sista år på en av dessa skolor och därefter gå vidare till högre studier parallellt med det sociala arbetet.

År 2009 hade 43.000 klarat grundutbildningen och arbetar knutna till de över 1 500 kommunalnämnderna. Nu arbetar kubanska socialarbetare också i Bolivia och Venezuela.

Skolor för kulturpedagoger

I den tredje "utbildningsrevolutionen" på 2000-talet ingick också en stor satsning på kultur i skolan. I varje län byggdes kulturskolor på gymnasienivå, EIA, för konstpedagoger för att arbeta med bildkonst, musik, dans, teater, litteratur. Idag finns ca 14.000 kulturpedagoger under utbildning. Det är en fyraårig gymnasieutbildning och som i andra pedagogutbildningar börjar eleverna praktisera på skolor andra året, och har rätt att fortsätta på universitet. Kommunerna i respektive skolas upptagningsområde anger det antal utbildningsplatser de behöver, och sedan fördelas de av länsskolnämnderna. Elever med konstnärlig talang inom något område kan söka efter avslutat högstadium.

Kulturpedagogerna ingår i José Martí Brigaden, en ungdomsrörelse för att främja konstnärligt skapande i grundskolan och i samhället, arbeta med elever och lärare och göra skolan till en samlande kulturinstitution i grannskapet, som en länk till andra kulturinstitutioner i kommunen.

De ska också medverka i olika grannskapsprojekt och sociokulturella undersökningar. Och förutom grundskolorna också arbeta i särskolorna.

Eva Björklund

